

Rdeči parazol

Kot sonce na rami sred zelenega parka
širok rdeč senčnik drži sprehajalka,
ki pod belim klobukom s temno modrim trakom
v nas gleda med mimogredočim korakom.

Ker sončni svetlobi rdeč senčnik ni kos,
ji rdečica pronica na lica in nos.
A dama ne izgleda, kot da jo je sram.
Bolj se zdi, kot da ona očita nekaj nam.

Ampak njena zamera se ne more tikat nas,
ki od danes gledamo njen sto let star obraz.
Za tih zamerljivo otožen žar
iz njenih oči lahko kriv je slikar,
če sta imela kaj takega med sabo,
kar je že davno utonilo v pozabo.

Mogoče pa neznanka gleda meščane
tedanje precej malomestne Ljubljane,
nevajene take samostojne dame
s senčnikom najbolj možne kričeče
barve pod soncem, živo rdeče,
ki bi, če bi se takšna skozi Tivoli podala,
postala vir zgražanja in družbenega škandala.

In mogoče dama v parku žalostno strmi
v jezno zgrožene oči pod dvignjenimi obrvmi
teh, katerim je Matej Sternen povzročal glavobol in stres
z radoživim slikanjem golih ženskih teles.

Matej Sternen, *Rdeči parazol*, 1904

slikar

Matej Sternen je bil širokega duha in ustvarjalno radoveden. Zares dobro se je počutil v evropskih umetnostnih prestolnicah, ki jih je rad obiskoval, med drugim Pariz in Firence. Slikarsko akademijo je končal na Dunaju, največ časa pa je preživel v **Münchnu**, ki so ga takrat pri nas imenovali Monakovo. Tu se je pridružil slovenskim slikarjem v **Ažbetovi šoli**. Slikanje (ženske) **figure**, zlasti **akta**, mu je bilo pisano na kožo, oba motiva je tudi pozneje najraje slikal. Poletja je preživel v Ljubljani, kjer se je ustalil po prvi svetovni vojni. Sprva je veliko ustvarjal skupaj z drugimi slovenskimi impresionisti, potem je bil dejaven še kot **restavrator** in učitelj.

židani parasol

Na začetku se najprej spomnimo hudomušnega napeva s tema besedama. Kaj pravzaprav pomeni izraz židani parasol? Žida je stara slovenska beseda za svilo, po nemško *Seide*, *para-sol* pa pomeni sončnik in izvira iz francoščine. **Svilen sončnik** je bil iskan modni dodatek, večkrat barvno usklajen z obleko, in pravi **statusni simbol** elegantnih dam v Londonu, Parizu, Münchnu ..., na začetku 20. stoletja tudi v Ljubljani. Z njim so se lahko ob lepem vremenu sprehajale po mestnih parkih in trgih in razkazovale svoj izbrani okus someščanom, hkrati pa varovale belino svoje kože, ki je bila takrat v modi.

rdeča in zelena

Vsi smo bili kdaj v šoli oblečeni v rdečo majico in težko nas je bilo spregledati v živo pisani množici na šolskem hodniku, saj rdeča barva vedno opozarja nase. Še najbolj pa zažari, ko pride v soseščino zelene: ko so nas poklicali pred tablo torej. Takrat se barvi, ki ležita v barvnem krogu nasproti druga drugi, **medsebojno poživljata**. Med njima se ustvari izrazit – pravimo mu **komplementarni** – **kontrast**. V naravi ga pogosto srečamo, radi so ga preučevali (seveda tudi druge kontraste) slikarji **impresionisti**. Kot likovni problem si ga je na sliki *Rdeči parasol* zastavil tudi Matej Sternen.

ČE DO SEDAJ
ŠE NISTE
VEDELI –
PARAZOL IN
DEŽNIK SE
UPORABLJATA
V POVSEM
RAZLIČNE
NAMENE.

Roza Klein

Slikar se je v Münchnu zaljubil in **poročil s slikarko** Rozo Klein. Večkrat jo je portretiral. Morda mu je prav ona pozirala za sliko *Rdeči parasol*. Več kakor očitno pa je, da so Sternena tokrat bolj *malo* zanimala Rozine obrazne poteze. Vso pozornost je usmeril v barve, v **izraznost potegov** s čopičem in v **svetlobna odsevanja**. Motiv žene s sončnikom so poznali že francoski in nemški impresionisti. Sklenemo lahko, da so se tudi v času brez interneta med deželami zlahka širile razne novosti. Od nekdanj so se iz kraja v kraj selili ljudje, besede in podobe.

